

hitel, dasi je bil sam meščanski sin, katerega preprosto, jezgrovito govorico je najraje poslušal, zapisoval njegove pripovedke in pesmi (gl. knjiga »Nár. pjesme i pripovedke iz Bosne« 1. 1883. in rokopis: »Hrv. nár. običaji, pjesme i pripovedke iz Pečuha i okolice«) in pri katerem se je naučil oni prekrasni, národní jezik, kateri krasi, kakor malokaterega hrv. pisatelja, njegove spise. In res, vsi njegovi spisi zajeti so iz národnega življenja in pisani so narodu.

Matica nam ni podala vseh pokojnikovih spisov — izbrala je samo najlepše in prav tako; priobčenih enajst črtic in povestij povsem zadošča, da spoznamo pisatelja glavo in srce. Preobširno bi bilo, da si pregledamo vsako črtico, rečemo le nekaj obče o njih. Pisatelj ni pozabil nobenega dogodka in imenitnejše osebe iz národnega življenja.

Tordinac pripoveduje nam mirno, povsem objektivno, naravno, tako, da se omili še tako priprostemu čitatelju. Osebe načrtane so nam verjetno; razgovori so živi, jezgroviti; opisi verni in zanimivi. V mnogih svojih črticah hoče čitatelja podučiti, da ne veruje v prazne vere in vraže, a to ume, kakor malokdo. Nikdar ni nadležen, vedno vplete v spis kakovo osebo, ali dogodek, katerega zasoli z nežno šalo ali pa tudi s fino ironijo. Najbolj hvalijo kritiki njegovo črtico »Brat Adam«, katero zove Dr. Milivoj Šrepelj, ki je napisal uvod »črticam«, »draguljem« (biser) hrvaške književnosti. Prav pravi isti kritik, da se je »T. umjetnički talent istom počeo kristalizovati«. In res, če pregledujemo napredek, s katerim se odlikujejo njegova zadnja dela od prvih, lahko obžalujemo, da je hrvaška književnost zgubila pisatelja, kateri je še mnogo, mnogo lepega obetal. Ali tudi s črticami podaril je lep dar svojemu narodu, a sebi pa postavil dostojen, nerazpadljiv spomenik. —ž.

ČEŠKO SLOVSTVO.

(Piše Stjepan Z.-c.)

Lev N. Tolstoj, »**Doslovke Kreutzerovéh sonatéh**«, preveo Ant. Hajn, nakladem vydatelstva »Časop. česk. studentstva«. Str. 26. Cena 20 kr. — V tej knjižici tolmači Tolstoj, kaj je hotel reči in kaj je rekel v svoji povesti »Kr.

son.«, o kateri se toliko govori. Češki prevod je priredil Ant. Hajn; imamo tudi hrvaški prevod od Herzoga (v zal. Scholza i Kralja — 80 (!) kr.)

Ozreti se čemo kratko tudi mi na to delo, da vidimo, kaj je T. z njim namerjal. Najprej kaže T. v »doslovu«, kako so nazori in ideje, katere je iztaknil »nervozni« Pozdnišev, prav njegovi nazori. Ti nazori pa jasno kažejo, da T. tudi boleha na fiksni ideji, da je reformator društva — reformator na temelju krščanstva (samo katerega!). On prezira cerkveno razlaganje sv. pisma in misli, da je le on prav razume — on je nad sv. cerkvijo. Da, toda zato pa tudi pride do takih posledic.

Ideja, katera se zrcali v »Kr. s.« ni samo neizvedljiva in nemogoča, temveč tudi pogubna. Zdi se nam, kakor da je oživel kateri izmed starih gnostikov, da nam pridiguje novi evangelij. Potrebno je, da skrbé vsi za popolno in dovršeno čistost, zakon je padeč za človeka, torej greh in tedaj nenraven, zakon je napaka, ki je protivna človeški naravi. Zakonska ljubezen je podla laž, katero provzroči razdraženost in romani, toda ko se zažvoljijo s pohotnostjo, poneha tudi ljubezen: »tako ljubi celi svet«. Od sto zakonov jih živi 99 v tem peklju, — samo da se mi čudno zdi, kako da jih tako mal odstotek tako stori, kakor Pozdnišev (uboj žene), ker bi se moralo nazadnje do tega priti. Ljubezen je po njegovih nazorih manj naravna od mržnje — a vendar je vsem in vsakemu prirojena, in karkoli delamo, delamo iz ljubezni in zavoljo ljubezni, ki ni vedno egoizem. To so njegovi nazori o ljubezni in zakonu, torej tudi o družini.

Tolstoj se nemilo vara, ko misli, da ni nikakih mej v krščanskem zakonu, a označene so od Boga samega in posvečene po Kristusu in Cerkvi. On predpostavlja (»doslov« 16. str.) zakon mohamedancev, lamaistov in dr. zakonu krščanskemu! — Vprašamo, niso-li v katoliški Cerkvi mnogi dosegli ideal v popolnosti? — Brezženstvo je sredstvo popolnega življenja in popolne službe božje — toda ne za vse — kakor jasno uči Kristus. Da je T. umel Kristov nauk o evangeljskih svetih, pisal ne bi bil vsega tega. Škoda, da je tako zaslužen mož zašel na taka razpójtja. Najnovejše delo Tolstojevo torej ni niti koristno niti čudoredno.

Raznoterosti.

Naše slike.

K sliki »materino veselje« se pač prilegajo besede pesnikove:

»En solčni soj, en topel dan

Iz tal izvabi cvet krasan«.

Da, solnce rodi pisano cvetje pomladi. Zato pa tudi s toliko ljubkoto izliva svoje žarke v spomladnem jutru na te divne cvetke, na nežne

hčerke svoje. Kako jih vzbuja! kako jih poživlja! bogati jih z vonjavo in jih krasi s prelepimi bojami. Njegovo obličje pa se zrcali mavrično-lepo v rosnih kapljicah, ki vise po mladem cvetju. In cvetke? one mu hvaležno odpirajo svoje čašice in se obračajo za svojim kraljem... Ali ni, mati, to zlato, poživljajoče solnce podoba tvoja, kadar ti svojemu ljubljenu polna upa in ljubezni sadiš v mlado srcece življenje —